

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๔** **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔** กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท **คุรุมีเดีย จำกัด**

ผู้เรียบเรียง	๑. ดร.ณชนก	หล่อสมบูรณ์
ผู้ตรวจ	๑. รศ. ยอดชาย	พรหมอินทร์
	๒. ดร.ปรียศรี	พรหมจินดา
	๓. นางสาวสุรรัตน์	รัตนพงศ์ธระ
บรรณาธิการ	๑. ผศ. ดร.ณัฐธิดา	ภูจิ๊บ
	๒. นายณัฐพล	ศรีใจ

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจสอบประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อบอกใบอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาแทนใบประกันคุณภาพของสำนักพิมพ์ กรณีที่พบข้อบกพร่องข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบเพื่อดำเนินการตามที่ระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์ ๔

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ดร.ณชนก หล่อสมบูรณ์

กศ.บ. (ทัศนศิลป์ศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา), ปร.ด. (ศิลปศึกษา)

ผู้ตรวจ

รศ. ยอดชาย พรหมอินทร์
ดร.ปรียศรี พรหมจินดา
นางสาวสุรรัตน์ รัตนพงศ์ธระ

ศ.บ. (ศิลปะไทย), ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา)
ค.บ. (ศิลปศึกษา), ศล.ม. (ทัศนศิลป์ศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)
กศ.บ. (ทัศนศิลป์ศึกษา), กศ.ม. (ศิลปศึกษา)

บรรณาธิการ

ผศ. ดร.ณัฐธิดา ภูจิ๊บ
นายณัฐพล ศรีใจ

ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (บริหารการศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)
ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา)

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘ พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม ราคา ๙๒ บาท ISBN : 978-616-8299-47-0

บริษัท คุรุมีเดีย จำกัด
KURU MEDIA CO., LTD.

จัดพิมพ์โดย บริษัท คุรุมีเดีย จำกัด

๘๗/๑๒๙ ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๙๕๔ ๔๘๑๘ โทรสาร ๐ ๒๕๘๐ ๒๙๒๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท คุรุมีเดีย จำกัด

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๔** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียบเรียงขึ้นโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ ๑ ทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ นำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการค้นคว้าสำรวจ สร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหา สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาสู่การประกอบอาชีพได้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้จัดเนื้อหาให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตลอดจนเห็นคุณค่าของศิลปะ

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๔ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑ ใช้ทัศนธาตุเป็นเห็นความงาม
- ๒ ออกแบบเบื้องต้นคิดค้นรูปแบบใหม่
- ๓ ตามรอยศิลปินสร้างศิลป์แล้ววิจารณ์
- ๔ งานทัศนศิลป์เลิศล้ำด้วยวัฒนธรรมความเป็นไทย

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา ทศศิลป์ ๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลา ๔๐ ชั่วโมง/ปี

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนธาตุ การออกแบบเบื้องต้น การสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปิน และความสัมพันธ์ระหว่างงานทัศนศิลป์กับวัฒนธรรมโดยใช้ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ในการใช้ทัศนธาตุสร้างสรรค์ความงาม

การใช้ทัศนธาตุสร้างสรรค์งานออกแบบเบื้องต้น การวิเคราะห์วิจารณ์เทคนิควิธีการสร้างงานทัศนศิลป์ของศิลปินนำมาสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ เสริมสร้างวัฒนธรรมด้านความพอเพียง

เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่ชื่นชมในคุณค่าของความงาม มีสุนทรียภาพและเกิดการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของไทยตลอดไป

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด		สาระที่ ๑															
หน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระที่ ๑															
		ศ ๑.๑												ศ ๑.๒			
		๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑	๒	๓	๔
๑. ใช้ทัศนธาตุเป็นเห็นความงาม		✓															
๒. ออกแบบเบื้องต้นคิดค้นรูปแบบใหม่			✓				✓										
๓. ตามรอยศิลปินสร้างศิลป์แล้ววิจารณ์				✓				✓	✓								
๔. งานทัศนศิลป์เลิศล้ำ ด้วยวัฒนธรรมความเป็นไทย															✓		

หนังสือเรียนฯ ทศศิลป์ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เล่มนี้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ไว้บางตัวเท่านั้น

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้	ใช้ทัศนธาตุเป็นเห็นความงาม	๑
ความสัมพันธ์ของทัศนธาตุกับงานทัศนศิลป์		๒
คุณลักษณะ และความงามของทัศนธาตุ		๔
การใช้ทัศนธาตุสร้างสรรค์ความงาม		๓๑
คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้		๓๗
กิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาการเรียนรู้		๓๘

	ออกแบบเบื้องต้น คิดค้นรูปแบบใหม่	๔๒
	ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ	๔๓
	หลักการออกแบบงานทัศนศิลป์	๕๑
	แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้า	๗๐
	คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้	๗๒
	กิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาการเรียนรู้	๗๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓	ตามรอยศิลปินสร้างศิลป์แล้ววิจารณ์	๓๖
	เทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์	๗๗
	การประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์ของศิลปิน	๘๘
	คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้	๙๔
	กิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาการเรียนรู้	๙๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔	งานทัศนศิลป์เลิศล้ำ ด้วยวัฒนธรรมความเป็นไทย	๙๙
	วัฒนธรรมไทยในงานทัศนศิลป์	๑๐๐
	งานทัศนศิลป์ไทยทุกสมัยล้วนงดงาม	๑๐๖
	คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้	๑๒๙
	กิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาการเรียนรู้	๑๓๐

บรรณานุกรม

๑๓๓

แผนผังแสดงสาระการเรียนรู้

บทเรียนนี้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

ศ ๑.๑ (๑) วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบในการสื่อความหมายในรูปแบบต่างๆ

แนวคิด

ทัศนธาตุ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของงานทัศนศิลป์ ได้แก่ จุด เส้น รูปว่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงา สี ที่ว่าง และลักษณะพื้นผิว หากเข้าใจคุณลักษณะของทัศนธาตุแต่ละแบบแล้วรู้จักนำมาจัดองค์ประกอบเป็นงานทัศนศิลป์ และการออกแบบด้วยความคิดอย่างสมเหตุสมผล ด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการอย่างอิสระ ก็จะเกิดคุณค่าทางความงาม และความคิดที่จะส่งผลต่อการรับรู้ของสังคมโดยรวม

สาระการเรียนรู้

- ๑. ความสัมพันธ์ของทัศนธาตุกับงานทัศนศิลป์
- ๒. คุณลักษณะ และความงามของทัศนธาตุ
- ๓. การใช้ทัศนธาตุสร้างสรรค์ความงาม

ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้จากการเรียนรู้

- ๑. อธิบายความสัมพันธ์ของทัศนธาตุกับงานทัศนศิลป์ได้ (ความรู้)
- ๒. อธิบายความหมาย ลักษณะ และขอบข่ายของทัศนธาตุได้ (ความรู้)
- ๓. นำทัศนธาตุในรูปแบบต่างๆ มาสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ และการออกแบบให้สามารถสื่อความหมาย และเกิดคุณค่าทางความงามได้ (ทักษะ/กระบวนการ)
- ๔. แสดงความรู้สึกที่มีต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้ (คุณลักษณะอันพึงประสงค์)

ความสัมพันธ์ของทัศนธาตุกับงานทัศนศิลป์

ทัศนศิลป์ (Visual Arts) หมายถึง “ศิลปะที่มองเห็น” หรือศิลปะที่สามารถรับรู้และชื่นชมความงามได้โดยการมองเห็น ซึ่งได้แก่ งานจิตรกรรม ภาพวาดระบายสี ภาพปะติด ภาพพิมพ์ สื่อผสม งานประติมากรรม ปั้นและแกะสลัก และงานสถาปัตยกรรม หรืองานศิลปะที่ใช้โครงสร้างประกอบเป็นรูปทรงแบบสถาปัตยกรรม ปัจจุบันงานทัศนศิลป์มีมากมาย เช่น ภาพถ่าย ภาพยนตร์ ดิจิทัลอาร์ต วิดีโออาร์ต เป็นต้น

ทัศนธาตุ (Visual Element) หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยในการมองเห็นที่ประกอบกันเป็นภาพในงานทัศนศิลป์ เช่น จุด เส้น รูปทรง น้ำหนักและแสงเงา สี ที่ว่าง ลักษณะพื้นผิว เป็นต้น ซึ่งเราสามารถวิเคราะห์ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ ดังตัวอย่างผลงานที่จะนำเสนอต่อไป

กลัคดี ชีวิตเปลี่ยน : เห็นอะไรในงานทัศนศิลป์

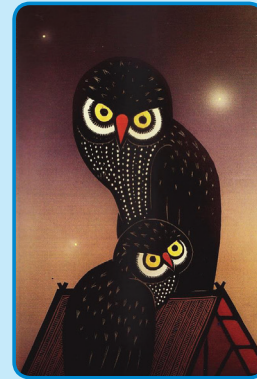
ชื่อภาพ “ยามเย็น” เทคนิคสีน้ำ ผลงานของ สุชาติ วงษ์ทอง เป็นงานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม หรือการวาดภาพระบายสีที่เน้นทัศนธาตุ เรื่อง สี และที่ว่างเป็นสำคัญ

ที่มา : สุชาติ วงษ์ทอง, ๒๕๕๓ : ไม่ปรากฏเลขหน้า

ชื่อภาพ “ม้าพยศ” เทคนิคภาพปะติด ผลงานของ ปัญญา ทรงเสรี เป็นงานจิตรกรรมที่เน้นทัศนธาตุ เรื่อง เส้น สี และลักษณะพื้นผิวเป็นสำคัญ

ที่มา : ปัญญา ทรงเสรี, ๒๕๕๔ หน้า ๔๕

ชื่อภาพ “แม่กับลูก” เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ ผลงานของ ประหยัด พงษ์ดำ เป็นงานทัศนศิลป์ที่เน้นทัศนธาตุ เรื่อง รูปว่าง (ที่แสดงเส้นรอบนอกของรูปนกยูงได้อย่างชัดเจน) และลักษณะพื้นผิว ที่ให้ความรู้สึกเร้นลับ

ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสาร FINE ART, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ - ๑๕ มกราคม ๒๕๔๙ หน้า ๓๑

ชื่อภาพ “เด็กหญิงและดอกไม้” เทคนิคสื่อผสม สีน้ำมัน สีอะคริลิก เข็มหมุด และอะลูมิเนียม ผลงานของ วิโชค มุกดามณี เป็นงานทัศนศิลป์ที่เน้นทัศนธาตุ เรื่อง เส้น สี และลักษณะพื้นผิว ที่ประสานกลมกลืนกัน

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐ หน้า ๗๔

ชื่อภาพ “ภาพแกะสลักไม้” ผลงานของ วันเจริญ จำประคัง ศิลปินล้านนา ผู้สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์แกะสลักไม้ที่เน้นทัศนธาตุ เรื่อง เส้น ลวดลายไทย และรูปทรงที่สัมพันธ์กลมกลืนกัน

ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสาร FINE ART, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ - ๑๕ มกราคม ๒๕๔๙ หน้า ๑๒๗

ชื่อภาพ “ภูมิปัญญาไทยในชนบท” เทคนิค การจัดวาง โครงสร้าง สะท้อนฝีมือช่างไทย ผลงานของ พรเทพ นิลอ่อน เป็นงานทัศนศิลป์ที่เน้นทัศนธาตุ เรื่อง เส้น รูปทรง และลักษณะพื้นผิว

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗ หน้า ๔๖

คุณลักษณะ และความงามของทัศนธาตุ

หลังจากที่ได้เรียนรู้รูปแบบและความงามของงานทัศนศิลป์ที่แฝงทัศนธาตุไว้ในผลงาน ได้แก่ จุด เส้น รูปว่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงา สี ที่ว่าง และลักษณะพื้นผิว จนเกิดคุณค่าทางความงามนั้น เพื่อให้เข้าใจคุณลักษณะของทัศนธาตุแต่ละรูปแบบ และนำมาสู่การสร้างสรร่งานทัศนศิลป์ที่มีคุณค่าทางความงาม และความรู้สึก จึงได้นำเสนอทัศนธาตุในธรรมชาติ และทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ ดังนี้

กล้าคิด ชีวิตเปลี่ยน : เปรียบเทียบทัศนธาตุในธรรมชาติ และทัศนศิลป์กันเถอะ

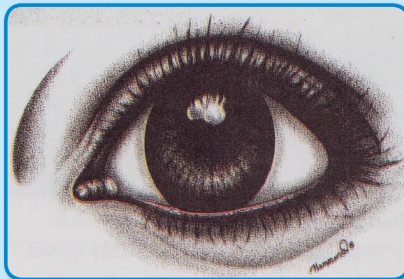
จุด สว่างภาพงาม

จุด (Dot) เป็นรอยลักษณะกลม หรือรอยจากการจิ้ม กด กระแทก ด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ดินสอ ปากกา พู่กัน กิ่งไม้ วัสดุปลายแหลม เป็นต้น จุดเป็นธาตุเบื้องต้นที่สุดของการเห็นทศนะ ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของภาพและเป็นต้นกำเนิดของเส้น รูปว่าง รูปทรง น้ำหนัก แสงเงา ลักษณะพื้นผิว ฯลฯ หากเราสังเกตจุดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น จุดในลายของตัวสัตว์ ดอกไม้ และใบไม้ เป็นต้น ก็จะเห็นความงามและคุณค่าของจุด เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงานทัศนธาตุ ก็สามารถสร้างสรรค์เป็นงานทัศนศิลป์ที่งดงามได้

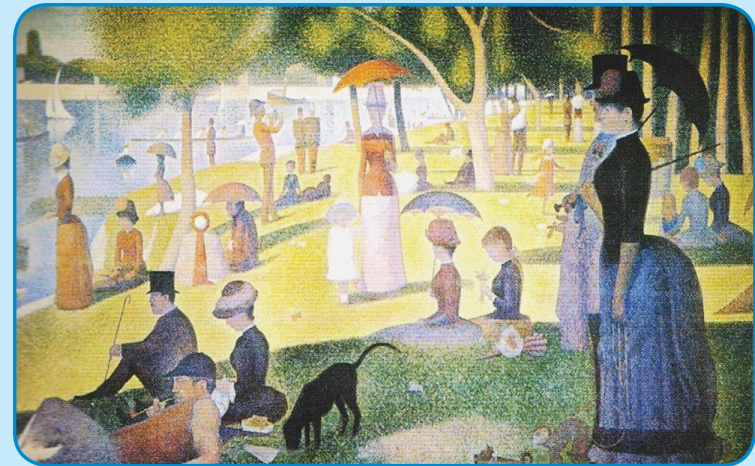
ชื่อภาพ “ภาพถ่ายจุดบนขนของเสือดาว” ใช้ในการพรางตัวให้กลมกลืนกับบรรยากาศและสีในธรรมชาติเพื่อสะดวกในการล่าเหยื่อ แต่ก็เป็แรงบันดาลใจให้มนุษย์นำลายจุดของเสือดาวมาใช้สร้างงานทัศนศิลป์ในการวาดภาพ และการออกแบบเสื้อผ้าอาภรณ์

ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสารสารคดี, มีนาคม ๒๕๕๖ หน้า ๑๔๓

ชื่อภาพ “ดวงตา” เทคนิคปากกา ผลงานของ ฮัมมอนด์ ศิลปินชาวอเมริกัน เป็นภาพแสดงการใช้เส้นปากกาสร้างภาพดวงตาด้วยจุดที่ประณีตงดงามยิ่ง จะเห็นได้จากค่าน้ำหนักอ่อนแก่ของจุด ทำให้เกิดมิติ และความรู้สึกที่สมจริง

ที่มา : ปัญญา ทรงเสรี และคณะ, ๒๕๔๒ หน้า ๑๗

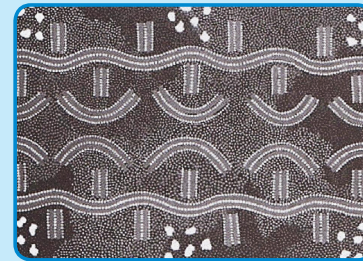

ชื่อภาพ “ตอนบ่ายวันอาทิตย์บนเกาะลากรองด์ ชัตต์” เทคนิคสีน้ำมัน ผลงานของ เซอรัว (Georges Seurat) แสดงให้เห็นว่า จุดเป็นองค์ประกอบของภาพโดยระบายสีเป็นจุดเล็กๆ เรียงกันให้เกิดการผสมสีกันบนจอเรตินา หรือดวงตาจากการมอง เป็นศิลปะในลัทธิ พอยท์ลิลลิซึม (Pointillism) ขนาดของภาพ ๒๐๘ x ๓๐๘ ซม.

ที่มา : สมภาพ จงจิตต์โพธา, ๒๕๕๒ หน้า ๒๕

จุด กับการสื่อความหมายในงานออกแบบ

นักออกแบบสามารถใช้จุดสร้างสรรค์เป็นลวดลายและรูปแบบให้เกิดคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอยและความงาม ทั้งด้านการออกแบบตกแต่ง และออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังตัวอย่าง

การแต้มสีเป็นจุด เพื่อออกแบบลวดลายตกแต่งของชาวอะบอริจิน ประเทศออสเตรเลีย

ที่มา : สมภาพ จงจิตต์โพธา, ๒๕๕๔ หน้า ๓๑

๖

เส้น เห็นอารมณ์

เส้น (Line) เกิดจากการลาก ชูด ชีด ทำให้เกิด รัวรอย และให้ความรู้สึกตงาม เป็นการนำจุดมาต่อเนื่องกัน มีผลต่ออารมณ์และจิตใจของมนุษย์ ในการสร้างสรรค์ผลงานสามารถใช้เส้นเพื่อการร่างภาพ เขียนรูปร่าง รูปทรง และแรเงาให้สวยงาม เส้นจึงเป็นหัวใจของงานทัศนศิลป์อย่างแท้จริง และยังสร้างอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างหลากหลาย

ชื่อภาพ “ความลึก และความว่างเปล่า” เทคนิคเม้าท์พอลิโธ ผลงานของ อิทริฟล ดั้งโลก เป็นผลงานที่แสดงเส้นของผ้าม่านได้อย่างชัดเจน และประสานกลมกลืนกันอย่างงดงาม ขนาดของภาพ ๔๕ x ๕๐ ซม.
ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๙ หน้า ๑๓๗

เส้นนอน ให้ความรู้สึกกว้างขวาง สงบเงียบ เยือกเย็น นิ่ง และพักผ่อน

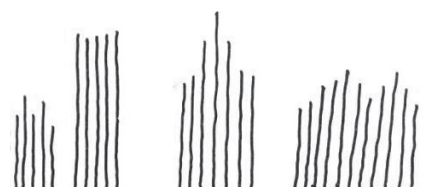

ชื่อภาพ “ทะเล” เทคนิคสีน้ำ ผลงานของ สุชาติ วงษ์ทอง ความงามของแนวอนเส้นขอบฟ้า ทำให้เกิดความรู้สึกกว้างขวาง สงบนิ่ง และผ่อนคลาย

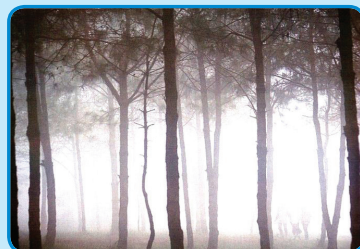
ที่มา : สุชาติ วงษ์ทอง, ๒๕๕๓ หน้า ๑๗

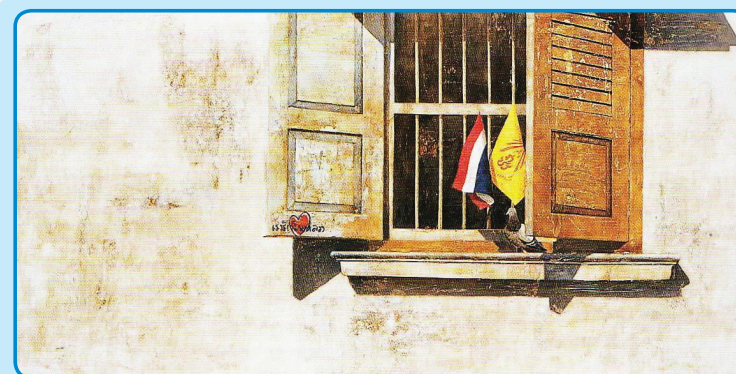
เส้นตั้ง ให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง สูงสง่า รุ่งเรือง

เส้นตั้งของต้นไม้ในธรรมชาติ แสดงถึงลีลาที่ตงาม สูงสง่า และมั่นคง
ที่มา : กองบรรณาธิการอนุสาร อสท., มกราคม ๒๕๕๒ หน้า ๖๒

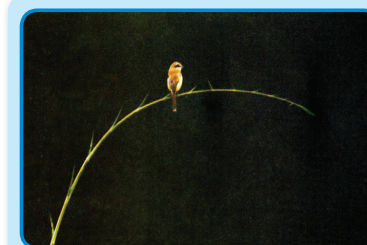
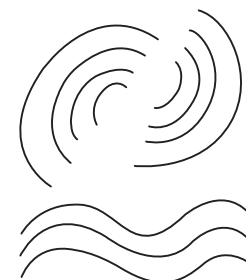
๗

ชื่อภาพ “เรารักในหลวง” เทคนิคสีน้ำมันบนอะลูมิเนียม ผลงานของ เทอดเกียรติ หวังวัชรกุล เส้นโค้งของลูกกรงหน้าต่าง ให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง เมื่อนำมาประกอบกับธงชาติ และธง ภปร. ซึ่งเป็นธงที่แสดงพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รวมทั้งมิติของแสงเงา ทำให้เกิดความงามที่สมจริง และมีความรู้สึกว่าราษฎรชาวไทยทุกคนต่างจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างหนักแน่น มั่นคง ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง
ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙ หน้า ๕๓

เส้นโค้ง หรือเส้นคด ให้ความรู้สึกอ่อนโยน อ่อนช้อย และเคลื่อนไหวอย่างนุ่มนวล

เส้นโค้งของกิ่งไม้กับนกน้อยเป็นจังหวะลีลาที่ตงาม นำมาสู่การวาดเส้นที่อ่อนช้อย และนำจุดมาประสานสัมพันธ์
ที่มา : บัญญา ทรงเสรี และคณะ, ๒๕๔๐ หน้า ๒๑

ชื่อภาพ “คลิ่นอารมณ์” เทคนิคดินสอแรงแผ ผลงานของ
ปัญญา ทรงเสรี เป็นการใช้เส้นโค้ง และเส้นคด
สร้างรูปทรงของคลื่น และคำนำหน้าอันอ่อนแก่ให้
เกิดการเคลื่อนไหวอย่างนุ่มนวล
ที่มา : ผลงานของ ปัญญา ทรงเสรี

นกกระเต็นน้อยสามนิ้วหลังแดง เกาะบนกิ่งไม้ซึ่งเป็น
เส้นแนวเฉียง ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่มั่นคง เสมือนว่า
นกกำลังจะบินจากไป
ที่มา : กองบรรณาธิการอนุสาร อสท., มีนาคม ๒๕๕๓ หน้า ๖๔

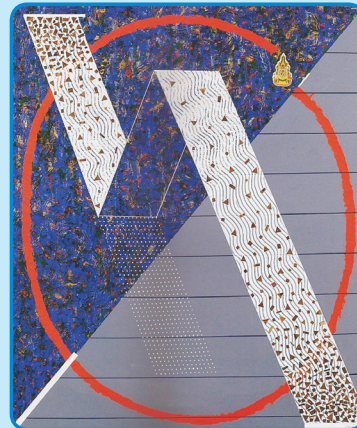

เส้นเฉียง ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่มั่นคง แปรปรวน และก้าวหน้า

ชื่อภาพ “๒๕-๔๙-๒” เทคนิคสีอะคริลิก และสีผสม
ผลงานของ เดชา วราขุน เป็นการใช้เส้นเฉียง
สร้างภาพให้เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และมีความ
เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง เสมือนการทรงงาน
ของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชม
บรมนาถบพิตรเพื่อประโยชน์สุขของราษฎร

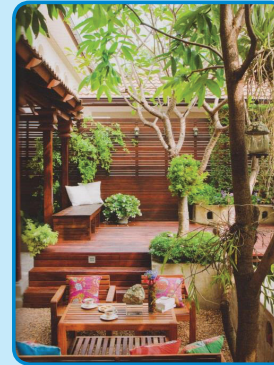
ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙ หน้า ๒๘

เส้นกับการสื่อความหมายในงานออกแบบ

นักออกแบบสามารถใช้เส้นซึ่งเป็นทัศนธาตุที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกและความงามได้อย่างหลากหลาย
มาใช้ในการออกแบบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

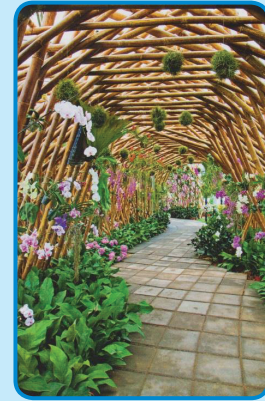
งานออกแบบโดยใช้เส้นแนวนอน

การใช้ไม้ระแนง และไม้พื้นแนวนอนออกแบบ
ระเบียบ ผืน และโต๊ะเก้าอี้ ได้อย่างสัมพันธ์
กลมกลืนกัน ให้ความรู้สึกสงบนิ่ง ผ่อนคลายด้วย
เส้นแนวนอน

ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสารบ้านและสวน,
มิถุนายน ๒๕๕๔ หน้า ๒๒๕

งานออกแบบโดยใช้เส้นเฉียง

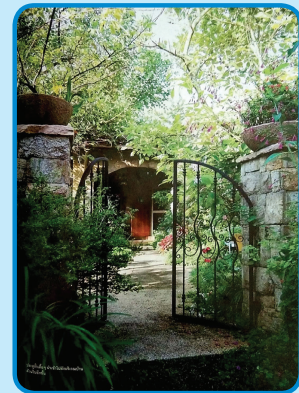
การใช้เส้นเฉียงสองด้าน และเส้นแนวนอน
ประสานสัมพันธ์กันเป็นอุโมงค์ดอกไม้ที่สวยงาม
และดูแปลกตา

ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสารบ้านและสวน,
กรกฎาคม ๒๕๕๔ หน้า ๑๖๔

งานออกแบบโดยใช้เส้นโค้ง

การใช้เส้นโค้งออกแบบโครงสร้างของประตูทางเข้าบ้านทั้ง ๒ ข้าง และเส้น
โค้งกันหอยลดลวดลายเหล็กดัดที่อ่อนช้อย เข้ากับบรรยากาศของไม้ดอก และ
สีเขียวรอบ ๆ บ้าน

ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสารบ้านและสวน, กรกฎาคม ๒๕๕๔ หน้า ๒๐๕

รูปร่าง รูปทรง ในงานออกแบบ

รูปร่าง รูปทรง องค์ประกอบการสร้างสรรค์

รูปร่าง (Shape) คือ เส้นรอบนอกของวัตถุ สิ่งของ คน สัตว์ ฯลฯ มีลักษณะเป็น ๒ มิติ คือ ความกว้าง ความยาว

รูปทรง (Form) คือ รูปวัตถุ สิ่งของ คน สัตว์ ฯลฯ มีลักษณะเป็น ๓ มิติ คือ ความกว้าง ความยาว และความหนา

รูปร่างและรูปทรงเป็นส่วนที่ทำให้งานทัศนศิลป์สามารถมองเห็นเป็นรูปภาพได้ โดยนำรูปร่างและรูปทรงมาจัดวาง แล้วใช้ส่วนประกอบอื่นๆ มาร่วมสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รูปร่างและรูปทรงในงานออกแบบ หมายถึง รูปร่าง รูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น มีโครงสร้างที่แน่นอน เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม ฯลฯ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างภาพองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ นำไปสู่การออกแบบพื้นฐาน ออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบตกแต่ง และสถาปัตยกรรม

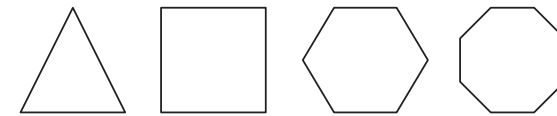
สื่อสัญลักษณ์การให้บริการห้องน้ำในสถานบริการน้ำมันของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
ที่มา : กองบรรณาธิการ Me Style, สิงหาคม ๒๕๖๐ หน้า ๑๐

การฝึกทักษะวาดรูปร่างและรูปทรงอย่างง่ายๆ

รูปร่าง

เป็นรูป ๒ มิติ สามารถฝึกวาดเส้นรอบนอกอย่างง่าย ๆ ด้วยความมั่นใจ ได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

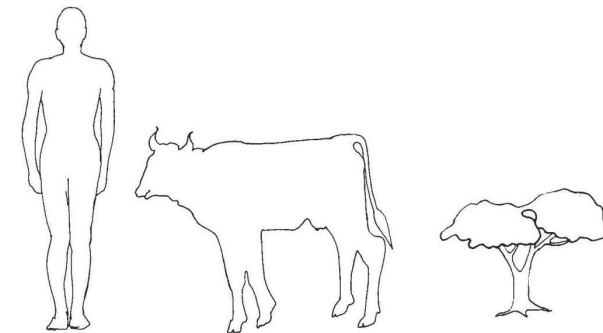
รูปร่างเรขาคณิต

รูปร่างอิสระ

รูปร่างตามธรรมชาติ เช่น คน สัตว์ พืช

แสดงการวาดเส้นรูปร่างเรขาคณิต รูปร่างอิสระ และรูปร่างตามธรรมชาติ ที่มีลวดลายที่หลากหลาย งดงาม
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗ หน้า ๒๑